ועדיין ו[**יאמר על אבר ממנו מגלח.** ובלבד שיהא עליו בשר כדאמרי ואע"פ שאין עליו כזית בשר על מת כולו לא כ"ש[ב]: ג[**כי אמר ר"מ דעל מת מגלח כי היה דאמר ר' יוחנן לא נגרכה אלא ג]נפל כו'.** ובמס' חולין קאי. וה"ג בנפל שלא נתקשרו אבריו יפה יפה אמר ר"מ דמיטמא ואע"פ שאין עליו בשר: **ורבא אמר.** כי אמר ר"מ ד] ברוב בניינו של מת או ברוב מניינו שאין עליהן כזית בשר ואין בין ה]כולו רובע הקב עצמות דאע"ג דבעלמא לא הוי חשיב לענין טומאת אהל אא"כ שיהא בהן רובע עצמות גבי נזיר הוי חשוב כמת שלם הואיל דאית ביה רוב בניינו או רוב מניינו שהוא מיטמא עליו ומגלח עליהם: **שקרש.** שימוח ואח"כ קרש: **ומוהל שהרתיה.** שיצא מבשר המת כמין מיס והרתיח ו]ליקרש ע"י רתיחות שהרתיח. דכל הני נגל כבשר המת דמי ונזיר מגלח עליו: **נגל.** לשון הפרש כמו ויגל אלהים (בראשית לא): **היכי דמי אילימא דלא ידעינן.** אי ההיא משקה דקרש הוי מן המת כלומר דידעינן ודאי דלאו ממת הוא: **כי קרש אמאי מיטמא.** הא ידע' דלאו ממת הוא: **ואי מן המת הוא.** בודאי אפילו לא קרש אמאי לא מטמא: **א"ר ירמיה בספס.** כלומר ספוקי מספקא לן אי דמת הוי אי לא הלכך אי קרש ודאי ז]מגופיה של מת הוא ולא כיחו וניעו ואי לא קרש דלמא כיחו וניעו הוא דהא ליכא כיחו וניעו במת טמא דכל המשקים היוצאים ממת טהורין חוץ מן הדם: **כי גמירי.** דנגל מטמא ההוא דאתי מאדם אבל נגל דאתי מבהמה לא מטמא טמא: **או דלמא לא שנא הניחא.** דלא איצטריך ליה למידעי אי אית ליה נגל או לא אליבא דמ"ד דטומאה חמורה כלומר דטומאת נבלה הוי לעולם כל זמן דחזי לאכילה לגר הלכך כיון דנגל הוא ח]לא חזי לאכילת אדם לא מטמא: **אלא למ"ד דטומאה חמורה לעולם ט]הוא עד דמיפסל מאכילה לגר הא מאי.** מי אמרי' כיון דאכתי חזי לאכילת גר אכתי מטמא כזית) ונבלה או דלמא כיון דנמות כעפרא בעלמא דמי ולא מטמא טומאה קלה: **עד לגר.** כל זמן שלא תיפסל מאכילת גר שאינה מוסרחת כ"כ שהכלב אינו רוצה לאוכלה: **ס"ש.** חלב נבלה שהמחהו באור שהתיכו באור: **טמא.** דעדיין אוכל ראוי הוא: **המחהו בחמה טהור.** דפרחה טומאתו: **ואי ס"ד.** דיש נגל בהמה אפי' המחהו בחמה ליהוי טמא כי חזר וקרש: **לעולם אימא לך דיש נגל בהמה.** והכא היינו טעמא דכי המחהו בחמה טהור דאימת קא ממחי ליה חמה לבתר דאסרח וכיון דאסרח תו לא חזי אפי' לאכילת כלב ומשום הכי טהור ואינו מטמא אפי' בטומאה קלה: **תנן הפס כל הנילוק טהור.** כל משקין שמריקין מכלי אל כלי אע"פ שנטמא תחתון וקילוח יורד משפה לשפה לא נעשה חיבור כדי לטמא העליון: **חוץ מדבש הזיפים.** מאותו דבש שהוא עבה ויכולין לזייפו לערב בו משקין אחרים. וזיפים משמע לשון זיוף כדמפ' במס' סוטה בפ' בתרא (דף מח:): **והצפיחית.** כמו כצפיחית בדבש (שמות טז) בריש קרי"ש בלע"ז. והואיל והן עבין נעשה תחתון כמו מחובר לעליון שהקילוח היורד למטה למשקין טמאין (ג י]נעשה כולו טמא ואפילו העליון. אבל דבש שלנו שאינו עב הואיל ונלול הוא ניצוק שבו טהור ככל המשקין:

בש"ס

רבא אמר לא נצרכה אלא לרוב בנינו ולרוב מנינו שאין בהם רובע עצמות. והיינו על המת דקתני במתני' דליכא אבר שלם ולרבותא נקט שאין בהם רובע עצמות דשיעורא דנזיר הוא בחצי קב אלא לרבותא[1] דאע"פ שאין בו רובע עצמות הוא מגלח[2] כיון שיש בו רוב הבנין או רוב המנין אבל אם אין בו רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח אע"כ יש בו חצי קב כדאמרינן במתני' דאין מגלח על אהל רובע עצמות ואית ספרים דגרסי לא נגרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עצמות והכי נמי בפרקין לקמן (דף נג. וסס) פריך והאמר רבא לא נגרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע עצמות ולא מצינו שאמר[3] רבא בעלמא אם לא כאן ולכך הגיהו בספרים כן ולא גרסי' ליה דהיכי מצינן למימר דעל המת דמתני' איירי בשדרה וגולגולת והא קתני במתני' בהדיא ועל השדרה ועל הגולגולת לכך יש לגרוס [אלא] לרוב בנין[4] דלא תניא במתני' בפירוש ומהאי טעמא נמי ניחא אמאי לא משני רבא אמתני' דאהלות[5] כדמשני הכא על המת דקתני התם לרוב בניו או לרוב מנינו משום דבמתני' דבאהלות קתני בהדיא על רוב בנין או על רוב מנין דמטמא באהל הלכך ליכא לפרושי התם על המת אלא כר' יוחנן וא"כ לר' יוחנן תנא ושייר במתני' רוב בניו ורוב מנינו אי ס"ל דנזיר מגלח עלייהו: **ת"ר איזהו נצל בשר המת שקרש.**

כך היא הברייתא בשר המת שקרש שימוח הבשר מתחלה ואח"כ קרש וכן מוהל שהרתיח מוהל היוצא מן המת והרתיחו באור והעלה רתיחות היינו נגל וכזית מטמא באהל:

היכי דמי **אי לא ידע' דדידיה הוא.** כלומר שאין אנו יודעים אם המוהל הזה מבשר המת שימוח או מכיחו וניעו שהן טהורים: כי קרש מאי הוי. היכי מגלח על הספק ואי דידעינן דדידיה הוא ואע"ג[6] דלא קרש ממי. ול"ל דקרש כיון דידעינן שהוא מבשר המת: **א"ר** ירמיה בספס. כלומר דידעינן דבא מזה המת אבל לא ידעינן מוהל[7] זה מבשרו או מכיחו קרש ודאי מוהל הוא הבא מבשר המת ואי לא קרש כיחו וניעו הוא וה"ל יש לפרש גבי הרתיח דלא ידעינן וכי הרתיח והעלה רתיחות ודאי מוהל הבא מהמת הוא וזהו נגל לא הרתיח כיחו וניעו הוא: **יש נצל לבהמה.** כזית מן הנבלה שנרקב מאליו וימוח מי מטמא במגע ובמשא או לאו ולא לענין גילוח דנזיר קבעי: **טומאה** חמורה. היינו טומאת נבילות לטמא אדם במגע ובמשא: **עד לגר.** עד שתפסל מלאכול לגר כדכתיב (דברים יד) לגר אשר בשערך תתננה ואכלה הרמויה לגר קרויה נבילה לטמא במגע ובמשא והכא כיון שאינה ראויה לא מטמא וליכא למיבעי מידי אי יש נגל דאפילו אם תימצי לומר דיש נגל לבהמה הבא טהורה כיון דכבר נפסלה מאכילת גר: **וטומאה** קלה. פי' שאר אוכלין[8] שאינן מטמאין אלא כביצה[9] לשאר אוכלין ומשקין ומטמאין[10] טומאת אוכלין עד שיפסלו מאכילת כלב ומהאי סיומא לא נפקא מידי לסוגיא דידן אלא אגב ריש נקטיה: **אלא למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי.** כלומר לדידיה איכא למיבעי מי הוי א] של בהמה חשיב כבשר נבלה ומטמאה לאדם במגע ובמשא שהרי אכתי ראוי לכלב הוא או לא גמירי נגל בהמה להחשב כבשר ואע"ג דראוי לכלב עפרא בעלמא הוי ואינו מטמא: **ת"ש** המחהו באור טמא. גבי נבלת עוף טהור מיתניא (חולין דף קכ.) המחהו לשומן של נבלת עוף טהור באור טמא דמשום הכי לא נפסל מלאכול לכלב[11] כדמעיקרא דדרך להמחות שומן באור: **בחמה** טהור. דבשינוח בחמה הוא מסריח מחוס השמש ואינו ראוי לאכילת אדם ולכך הוא טהור ואי ס"ד יש נגל לבהמה וה"ה לנבלת עוף טהור אפילו בחמה נמי ליטמא דאכתי הוא ראוי לכלב אלא ש"מ דאין נגל ולכך הוא טהור אבל באור מיהא כיון שהמחהו בידים עדיף מנגל[12] דלא הוי אלא כשנרקב ונמחה מעצמו ומשני אימת קא ממחו לבתר[13] דקא מסרח ובתר דאסרח מכח החמה מבאיש למאד דה"ל כעפרא דלף לכלב אינו ראוי ולא דמי לנגל דבהמה שנמחה בלא חמה וראוי אכתי לכלב: **תנן התם.** בפרק [חמישי] דמכשירין כל הנצוק טהור שאם יצק ועירה משקין טהורים לתוך משקין טמאין מלמעלה למטה לא נטמאו הטהורים דנצוק אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה: **חוץ** מן דבש הזיפים. בפרק בתרא דסוטה (דף מח:) מפרש רבי יוחנן מאי זיפים דבש שמזייפין אותו לפי שהוא עב יותר מדאי ומשימין בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו שנאמר זיף וטלם ובעלות: וצפיחית[14]. כמו כצפיחית בדבש כלומר שרודה אותו מן הכוורת מעורב עם השעוה ונערוך פירש עיסה שמטוגנת בדבש באלו נצוק טמא דמתוך שהוא עב [הרבה] חשיב אוכל וכאילו העליון והתחתון מעורבין יחד זה בזה ולכך הנצוק הוי חיבור:

בית

מסורת הש"ס

א) [קדושין נב:], ב) חולין פט:, ג) [לקמן נג.], ד) בכורות כג. [חולין עא.], ה) תוספתא סוף זבחים חולין קכ. ביצה ז., ו) פוטה מח: מכשירין פ"ה מ"ט, ז) [בכזית רש"ס],

נוסחת הריב"ן

ח) יאמרו: ב) אלא כי אמר: ג) לעובר: ד) לפריכה תלמוד ברוב: ה) כולן: ו) וקרש: ז) הלכך אי קרש ודאי דמת הוא אי לא קרש כו' וכל המשקים: ח) ולא חזי: ט) הוא: י) בשעה שהוא פוקח ממוך שהוא עב נעשה כחוט ושולה אותו ראש של חוט זה שנגע במשקים טמאים שבתחתון למעלה ונעשה כולו טמא כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' מי אמרינן כי גמירי: (ב) רש"י ד"ה ועדיין וכו' לא כל שכן הס"ל ואח"כ מ"ה אלא דבאו"י כי אמר ר"מ דעל מת: (ג) ד"ה והצפיחית וכו' טמאין עושה כולו טמא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אלא וכו' לדידיה איכא למיבעי מי הוי נגל וכו' כל"ל מ"מ:

הגהות התוספות

1. כ"ל אלא לרבותא נקטיה. 2. כס"א מגלח עליו. 3. כ"ל שאמרה. 4. כ"ל ולרוב מנין. 5. כ"ל אמתניתין דאהלות על המת דקתני התם לרוב בניינו או לרוב מנינו דמטמא דמשני הכא. 6. כ"ל אע"ג. 7. כ"ל אי מוהל. 8. כ"ל אוכלין טמאין. 9. כ"ל בכביצה. 10. כ"ל מטמאין. 11. כ"ל לאדם. 12. כ"ל עדיף מנגל דנגל לא הוי כו'. 13. כ"ל ממחו ליה לבתר כו'. 14. כ"ל והצפיחית.

לעזי רש"י

ברישקרי"ש [ברישקי"ש]. חלות-דבש.

מוסף רש"י

אלא לגבל. שכולו קיים ועדיין לא נתקשרו איבריו בגידין, שהרי כל איבריו עולים ועדיין אין עליו כזית בשר (חולין פט:). **טומאה חמורה עד לגר.** טומאה חמורה לטמא אדם היא קרויה נבלה כל זמן שראויה לגר, למאכל אדם, אבל מכאן ואילך אין שם נבלה עליה להיות אב הטומאה, אלא אוכלין ומשקין הוא דמטמא (חולין עא.) או: טומאה חמורה דהייטו משא, עד לגר, עד שהיא ראויה לאכילת גר תושב, אבל אם קרתה ואינה ראויה לגר מו לא מטמא במשא (בכורות כג.). **וטומאה קלה עד לכלב.** אלא גרינא ממגע נבלה שהוא ראשון לטומאה ומטמא אוכלין (חולין עא.) או: טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב (בכורות כג:). **המחהו באור טמא.** תיכו לעוף טהור באור שקורין פונדר"א וגמעו, מטמא בגדים אינה הגליעה, המחהו בחמה וגמעו טהור (חולין קכ.). **כל הנצוק טהור.** המערה מכלי טהור לכלי טמא, אין הקילות מצרפן להיות חיבור לטמא את מה שבתוך הכלי שהוא מערה ממנו, **חוץ מדבש הזיפים.** שהוא עב מאד והרי הוא כמחובר, שכשהקילוח פוסק הוא הולך מלמטה למעלה והכי אמרינן במדות (ל"ל במכשירין פ"ה מ"ט) **והצפיחית.** ברש"א נלע"ז, שהן עבות וכמתא השעוה עם הדבש (סוטה מח:).

עין משפט נר מצוה

טז א ב ג מיי' פ"ז מהלכות גזילות הל' ב ופ"ג מהלכות טומאת מת הלכה ג [ופ"ג עם הלכה ג]:

טז ד מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' ג:

יז ה מיי' פ"ג מהלכות אבות הטומאה הלכה יג:

יח ו מיי' עם ופ"ג עם הלכה יא ופ"ד הל' יב [ופ"ג מהל' טומאת אוכלין הלכה יח] סמג עשין רמו:

יט ז מיי' עם פ"ג הלכה י:

כ ח מיי' פ"ז מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:

כא ט מיי' עם הלכה ד:

פי' הרא"ש

אלא כזית מן המת ונפל שלא נתקשרו אבריו בגידין. דעל אבר ממנו אינו מגלח כיון דאין בו גידין דאמרינן דאינו מטמא באהל עד שיהא בו משהו בשר וגידין ועצמות: לרוב בנינו ורוב מנינו. רוב בנינו מפרש לקמן שני שוקים וירך א' ורוב מנינו היינו קב"ב אברי' אע"פ שאין בהם רובע עצמות אבל אם לא היה רוב הבנין או רוב המנין אינו מגלח עד שיהיה בהם חצי קב: ורש"ג כדאמר רבא לא נצרכה וכו' ור' יוחנן ורבא אמרי למתייהו אמתני' דאהלות דקתני אלו מטמאין באהל המת וכזית מן המת ואיכא למפרך כדפריך הכא כזית ממנו מטמא באהל כולו לכ"ש וא"א לגרוס כן דהא באהלות קתני בהדיא רובע עצמות מרוב הבנין או מרוב המנין ורש"ג לא נצרכה אלא לשדרה וגלגולת דהא לקמן פריך והא רבא הוא דאמר לא נצרכה אלא לשדרה ולגלגולת שאין בהם רובע עצמות ולא מצינו בשום מקום שאמר רבא אם לא שאמרה בכאן וליתא להך גירסא דהא תנא במתני' שדרה וגלגולת והא דפריך לקמן והא רבא פשיטא ליה דרבא לא מצריך רובע לשדרה וגלגולת כי היכי דלא מצריך לרוב בנינו ולרוב מנינו ולא נהירא לי דאי פריך משום דנראה לו להשוות השדרה וגלגולת לרוב בנינו מאי פריך והאמר רבא מתני' היא באהלות רוב בנינו ורוב מנינו שאין בהם רובע וי"ל דהתם לענין אהל מתניא אבל הכא מייתי ראיה מגלוח נזיר אגילוח נזיר ואע"ג דלרבא נמי מיבעי ליה לשנויי מתני' דאהלות כדתרצה רבי יוחנן מ"מ מסתברא לי' דנזיר מגלח על רוב בנין ורוב מנין ולהכי אוקי מתני' דהכא לאיתויי רוב בנין ורוב מנין: בשר המת שהקריש. שנימוח הבשר תחלה ואח"כ הקריש: ומוהל שהרתיח. מוהל שנמצא אצל המת ואינו יודע אם מבשר המת הוא או כיחו וניעו אם מעלה רתיחות כשמשימין אותו על האור בידוע שהוא מבשר המת: היכי דמי בשר המת אי דלא ידעינן שבא מבשר המת כי קריש מאי הוי. היאך הנזיר מגלח עליו מספק שמא מכיחו וניעו הוא ואי דידעינן דדידיה שמבשרו בא אפילו לא קרש נמי א"ר ירמיה בסתם כגון שנמצא אצל המת וידוע הוא שבא מן המת אבל אין ידוע אם מבשר המת שנימוח או מכיחו וניעו אי קריש ודאי מוהל הוא וכו': יש נצל לבהמה. בשר נבלה שנימוח מי מטמא במגע ובמשא או לא: טומאה חמורה טומאת נבלות לטמא אדם וכלים עד לגר עד שתפסל מאכילת הגר שנאמר לגר אשר בשעריך תתננה הראויה לגר קרויה נבלה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבלה: טומאה קלה כלומר לבטלה מתורת אוכל שאם תגע בשרץ לא תקבל טומאה אחר שנפסל מאכילת הגר עד לכלב כל זמן שראויה לכלב תורת אוכל יש עליה ומקבלת טומאה וכן דין כל אוכל: שפיר. לדידיה ודאי אין נצל לבהמה דכבר נפסל מאכילת הגר כשנימוח אלא למ"ד טומאה חמורה עד לכלב מאי מי הוי (של) כבשר שעדיין הוה ראוי לכלב: המחהו באור טמא דעדיין יאוי לאדם בחמה טהור דכשנימוח בחמה הוא מסריח מחוס החמה ואינו ראוי לאכילת אדם (ואף אם) [ואי ס"ד] יש נצל לבהמה בחמה נמי ליטמי דאכתי ראוי לכלב. דכיון דאסרח מחמת חמה הוי עפרא ואפילו לכלב לא חזי: כל הנצוק טהור. משנה היא פ"ה דמכשירין כל הנצוק טהור אם משקים טהורים לתוך משקים טמאים העליונים טהורים ואין הנצוק מחברם חוץ מדבש הזיפים ובפ' בתרא דסוטה מפרש ר' יוחנן מאי זיפים שמזייפין אותו לפי שהוא עב ביותר ומשימים בו מים ואינו ניכר רשב"ל אומר על שם מקומו דכתיב זיף וטלם וכו' וצפחת כמו צפיחית בדבש ומפ' (במדות) [בערוך] בעיסה שמטוגנת בדבש ומתוך שהוא עב הנצוק

בית שמאי אומרים אף מקפה של גרסין. שנכתשו[1] בריחים של גרוסות: ושל פול. שלמים ועושה מהם תבשיל כמו כן חשיב לאוכל והוי חיבור: מפני שהיא סולדת לאחוריה. ב) כשנהפך התבשיל של מקפה ופוסק מלשפוך העמוד סולד וחוזר לאחוריו מתוך שהתבשיל עב [ומאת] ביה רירי והם מחברים האוכל להיות יחד: **יש נצוק לאוכלין.** כגון המחה שומן ועירהו לתוך אוכלין טמאים ולרבנן קמיבעיא ליה מי אמרי' אינון משום דלית בהו רירי פירוש דבש הזיפים והלפיחית אמרו חכמים דהוו חיבור משום דלית בהו רירי כלומר שהן סולדים לאחוריהם ואע"ג דפליגי אמקפה של גרסין דלית בהו רירי לא[2] חשיב לת"ק וב"ש סברי אע"ג דלית להו כולי האי רירי חשיבי לחבר העליון לתחתון ושאר אוכלין לית בהו רירי והלכך לא שייך בהו נצוק או דלמא טעמא דת"ק משום דסמיכין משום שהם עבים ושאר אוכלים נמי סמיכין אבל לב"ש לא קא מיבעיא ליה דמדקאמר מפני שהן סולדין לאחוריהן אם כן טעמייהו משום רירי: **ת"ש** חלב המת שהוא שלם. פי' כזית שלם והתיכו טמא התיכו כמו חיתכו[3] שהמחהו באור טמא כדמעיקרא דמעיקרא היה בו כזית שלם ועדיין יצאו כולו ביחד כדמפרש בסמוך או משום דנצוק הוי חיבור הלכך אפילו כי התיכו ג) אפי' שאם[4] לא היה מחובר ביחד [אלא] ע"י נצוק ואי משום שלא נפרד מעולם זה מזה כדמפרש בשינויא: היה מפורר. פירורין של חלב המת שלא היה מעיקרא זית שלם אע"ג דהתיכן באור ונעשה הכל חתיכה אחת טהור כדמסיים בתוספ' דאהלות פרק רביעי מפני שחיבור אדם אינו חיבור וקודם שהתיכו לא היה כזית מחובר יחד ולא היה טמא הנוגע במקצת [או] אפילו הנוגע בכולו למאן דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע הלכך כי התיכו וחברו בידי אדם לא יטמא ואף על גב דדרשינן רביעית דם הבא מב' מתים טמא למאן דאית ליה [יש אם למקרא] וכן ב' חצאי זיתים במב' מתים במס' אהלות י"ל היינו לענין אהל טמא אבל במגע לא מטמא והא דאמר ברפ"ב דאהלות הנוגע בב' חצאי נבלה טמא י"ל דמיירי כגון שיש בשר מרודד המחברן יחד ובכה"ג משני פ' העור והרוטב: ואי ס"ד אין ניצוק לאוכלין כזית שלם והתיכו נמי ליטהר. דכשנתן כזית שלם על האור א"א שלא נפרדה טפה א' ממקום חבורה מחמת הרתיחה וכשחזרה עליו לא הוי חיבור אם אין ניצוק חיבור לאוכלים: הב"ע כגון דבהדי דקא מרתח סליק עמודא לפומא דמנא וקרש דאיתיה לכוליה בהדי הדדי. כשנתנו על האש והרתיח עלה כזית לפומא דמנא בבת אחת וקרש שם דהשתא איתיה כוליה בהדי הדדי ולא נפרד ממנו ד) כלומר אבל אם לא קרש אלא חזר ונפל למקומו אינו נופל יחד אלא דרך נצוק דאין כח האש מסייעתו ליפול כמו שמעלהו וכי סליק סליק בבת אחת וכי נפיל נפיל דרך נצוק: תא שמע בית שמאי אומרים אף מקפה של גרסין ושל פול מפני שהם סולדים לאחוריהן. אלמא טעמא דבית שמאי משום רירי הוא שע"י הריר נמשך העמוד לאחוריו כשנפסק וכי היכי דטעמא דשמאי משום רירי הוא טעמא דת"ק [נמי] משום רירי אלא דלת"ק בעי רירי טפי. מידי איריא התם משום דסמיכי הכא משום רירי טעמא דת"ק לאו משום רירי הוא אלא משום דסמיכי ליה לאוכלין ושמאי סבר דאפילו לא סמיכי הריר מחברן. מלא פסת היד מסוף אצבעיים עד הזרוע דהיינו מלא פס היד: מעיקר אצבעותיו ולמעלה קס"ד במקום שמתחילין האצבעות להתפצל עד סוף היד וקרי ליה למעלה לפי כשאדם משתמש בידיו ומגביה ראשי האצבעות הם כלפי מעלה: מלא פסת היד מן האצבעות עד הזרוע ומלא קשרי אצבעותיו מתחילת הפיסוק עד סוף האצבעות חד שיעורא הוא: ממאי דהאי מקשרי אצבעותיו ולמעלה לראש אצבעותיו דלמא למעלה לצד הגוף דהיינו מלא פסת היד:

ב"ש אומרים אף המקפה של גרסין ושל פול מפני שהיא סולדת לאחוריה בעי רמי בר חמא יש נצוק לאוכלין או [א]אין נצוק לאוכלין מי אמרינן משום דאית בהו רירי והני לית בהו רירי או דלמא משום דסמיכין הוא והכא הא סמיכין אמר רבא ת"ש [ב]חלב המת שהוא שלם והתיכו טמא היה מפורד והתיכו טהור ואי סלקא דעתך אין נצוק לאוכלין שלם והתיכו נמי ליטהר א"ר זירא אנא ומר בריה דרבינא תרגימנא הכא במאי עסקינן כגון דבהדי דמרתח ליה סליק עמודא דנורא לפומיה דמנא וקרש דאיתיה כולא גבי הדדי א"ל רבינא לרב אשי ת"ש ב"ש אומרים אף המקפה של גרסין ושל פול מפני שהן סולדין לאחוריהן מידי איריא התם משום דסמיכי הכא משום רירי: ועל מלא תרווד רקב: וכמה שיעורו חזקיה אמר מלא פיסת היד רבי יוחנן אמר [ג]מלא חפניו [ד]תנן [ג]מלא תרווד רקב שאמרו ישנן [א] מעיקר אצבעות ולמעלה דברי ר"מ וחכ"א מלא חפניו בשלמא ר' יוחנן הוא דאמר כרבנן אלא חזקיה כמאן לא כר"מ ולא כרבנן אמרי [ב] מלא פיסת היד ומלא קשרי אצבעותיו למעלה חד שיעורא הוא אמר ליה רב שימי בר אדא לרב פפא ממאי דהאי מקשרי אצבעותיו ולמעלה לראש דלמא למטה מדידיה דהוה לי' מלא פיסת היד [ג] תיקו:

ת"ר

בש"ש אף נצוק מקפה של גרסין. פוליו שנכתשו במכתש ונחלקו לשניים: [ושל פול]. [ה]של פוליו שלמות: **סולדת לאחוריה.** שבשעה שמריקין אותו מכלי אל כלי ופוסק את הנצוק חוזר ראש הנצוק ועולה לו למעלה כלפי אחוריו וכחוזר ונוגע לעליונים דמי [ב]והוו טמאין: **יש נצוק לאוכלין.** היה מריק מקפה של עדשים או של אפונים במקום מדרון (ו) [ג]למעלה ונטמאו תחתונים בשעת שפיכה מי הויין העליונים טמאין או לא. גבי דבש הזיפים ולפיחית מ"ט אית בהו נצוק משום דלית בהו רירי דסולדות והני אוכלין לית בהו רירי והויין עליונים טהורים או דלמא גבי זיפים ולפיחית מ"ט נצוק שלהן טמא משום דסמיכין שהן עבים והני נמי סמיכין וליהוי נצוק שלהן טמא: **ת"ש חלב של מת** (ב) ד) **טמא.** ויש בו כזית והתיכו במחבת אע"פ שנתגלגל במחבת לא נעשה מפורד וטמא: **היה מפורד.** אותו כזית מן המת והתיכו אע"פ שנתחבר ביחד טהור כיון דה"ל מפורד מעיקרא פרחה מייה טומאה והאי דהדר חברו ביחד לא הוי חיבור לחיבור בידי אדם לא ה) הוי חיבור: **ואי ס"ד אין נצוק לאוכלין.** כי (ג) ו) הוא שלם והתיכו במחבת נמי ליטהר דכיון דמגלגל ליה מזוית זו לזוית זו נפרד זה מזה ולא הוי ביה כזית במכוסם אי נמי לכשהתיכו והריקו מכלי אל כלי ליהוי כמפורד וליטהר. אלא לאו ש"מ דיש נצוק וחיבור הוא: **אי"ר זירא.** לעולם אימא לך אין נצוק לאוכלין והא מתני' (ד) דהכא אנא ומר בריה דרבינא תרגמינא דהכא במאי עסקינן כגון שלא הורק מכלי אל כלי ומעולם לא נענעו בכלי כלל: **דבהדי דמרתח ליה.** שהתיכו במחבת ז) במקום אחד ולא נענעו כלל והוא חלב לבהדי דקא מהתך ליה סלק עמודא דנורא לפומיה דמנא ולא א) ח) [מגיע] לא להכא ולא להכא ולא הוי נצוק כלל דכוליה הוה בהדי הדדי וקרש במקומו ולא נתפזר ט) לכאן ולא לכאן משום הכי טמא: **פ"ש בש"א אף מקפה של גרסין.** אלמא דיש נצוק לאוכלין: **מידי איריא.** כלומר לעולם אימא לך אין נצוק והכי הוא דקא מיבעיא י) ליה מי אמרי' דגבי שאר אוכלין כגון עדשים (ה) כ) [מי אמרינן] כיון דסמוכות כגון מקפה של גרסין הוי חיבור או דלמא התם לא הוה טעמא אלא משום דלית ליה רירי במקפה של גרסין אבל בשאר אוכלין דלית בהו רירי לא הוה נצוק: לישנא אחרינא **פ"ש בש"א אומרים כו' מפני שהן סולדין לאחוריהן.** אלמא דלא הוה טעמא דנצוק אלא משום דלית ביה רירי וגבי שאר אוכלין הואיל דלית בהו רירי לא הוי נצוק מידי איריא לעולם אימא לך יש נצוק לאוכלין וכי קא מיבעיא לן אליבא דרבנן והכי קמיבעיא לן טעמייהו דרבנן דאמרי דהוי נצוק גבי דבש הזיפים טעמא משום דסמיכין והלכך כל אוכלין דסמיכין כגון עדשים אית להו נצוק אבל אליבא דב"ש לא מיבעיא לן דאינהו לא אמרי דהוי נצוק אלא משום רירי ואילו שאר אוכלין דלית להו רירי לא אילטריך לן למישאל: **תרווד.** כף: **מלא פיסת יד.** בלא ט) אצבעות: **מלא חפניו.** בהדי אצבעותיו: **וממאי דהאי קשרי אצבעותיו ולמעלה.** דקאמר כלפי ראש אצבעותיו קאמר ומשום הכי מותבת מייה לחזקיה דלמא למטה מיד דלמא כלפי פיסת יד הוא דקאמר כוותיה דחזקיה וחזקיה כר"מ: איזהו

ואי ס"ד אין נצוק לאוכלין שלם והתיכו נמי ליטהר. כזית[5] חלב כשנותנין על האש א"א שלא נפרדה טפה אחת ממקום חיבורה מחמת ההתכה אי נצוק אין חיבור דאי אפשר שאותה טפה אינה מחוברת לשאר החלב ע"י נצוק דאי לא חשיב חיבור הרי נפרדה הטפה ואין כאן כזית: **כגון** בהדי דמרתח ליה סליק עמוד לפומיה דמנא וקרש דאיתיה כוליה גבי הדדי. כשנתן ע"ג האש והרתיח עלה כזית לפומא דמנא בבת אחת מכח האש וקרש דהשתא איתיה כוליה גבי הדדי וע"ל דקרש אפומא דמנא דאילו לא קרש אלא חזר ונפל למקומו אינו נופל אלא דרך נצוק דאין כח האש מסייעתו ליפול כמו שמעלהו וכי סליק סליק בבת אחת וכי נפיל נפיל דרך נצוק: אלא לא הוי חיבור כמו שמעלהו לאוכלים: ד) ע"ל דקרש אפומא דמנא אבל אם לא קרש וכו'.

כב א מיי' פ"ז מהלכות טומאת אוכלין הלי' ד:

כג ב מיי' פ"ד מהל' טומאת מת הלכה ו:

כד ג מיי' שם פ"ג הלי' יא ופ"ג שם הלכה ח והלכה טו ופ"ז מהל' מזיקות הלכה ב:

פי' הרא"ש

מחברן: מפני שהיא סולדת לאחוריה. המערה אותן מכלי אל כלי לאחר שפסק הקלוח העמוד סולד וכורך מפני שהוא עב: יש נצוק לאוכלין. לדברי חכמים קא בעי הני טעמא מאי משום דאית בהו רירי כלומר שהם סולדים לאחוריהם או דלמא משום דסמיכי ואה"נ אוכלים אבל לב"ש לא קא מיבעיא ליה משום דמפרשי טעמייהו בהדיא מפני שהיא סולדת לאחוריה אבל לרבנן מיבעיא ליה אי טעמא משום רירא ופליגי בהא דרבנן בעי רירא טובא כדבש הזיפים וב"ש אמרי אף מקפה של גריסין דלית בה רירי כולי האי או דלמא טעמא דרבנן משום דסמיכי ולאו משום רירי: ת"ש כזית חלב מן המת והתיכו טמא. פי' המחהו כמו חלב מהותך טמא אם נשאר בו כזית: היה מפורר פירורין מן חלב המת והתיכן טהור כדמסיים בתוספתא דאהלות פ"ד מפני שחיבורי אדם אינו חבור. וקודם שהתיכו לא היה מטמא הנוגע במקצתו או אפילו הנוגע בכולו למאן דלית ליה נוגע וחוזר ונוגע הלכך כי התיכו וחברו בידי אדם לא יטמא ואף על גב דדרשינן רביעית דם הבא מב' מתים טמא למאן דאית ליה [יש אם למקרא] וכן ב' חצאי זיתים במב' מתים במס' אהלות י"ל היינו לענין אהל טמא אבל במגע לא מטמא והא דאמר ברפ"ב דאהלות הנוגע בב' חצאי נבלה טמא י"ל דמיירי כגון שיש בשר מרודד המחברן יחד ובכה"ג משני פ' העור והרוטב: ואי ס"ד אין ניצוק לאוכלין כזית שלם והתיכו נמי ליטהר. דכשנתן כזית שלם על האור א"א שלא נפרדה טפה א' ממקום חבורה מחמת הרתיחה וכשחזרה עליו לא הוי חיבור אם אין ניצוק חיבור לאוכלים: הב"ע כגון דבהדי דקא מרתח סליק עמודא לפומא דמנא וקרש דאיתיה לכוליה בהדי הדדי. כשנתנו על האש והרתיח עלה כזית לפומא דמנא בבת אחת וקרש שם בבת אחת וקרש שם דהשתא איתיה כוליה בהדי הדדי ולא נפרד ממנו ד) כלומר אבל אם לא קרש אלא חזר ונפל למקומו אינו נופל יחד אלא דרך נצוק דאין כח האש מסייעתו ליפול כמו שמעלהו וכי סליק סליק בבת אחת וכי נפיל נפיל דרך נצוק: תא שמע בית

נוסחת הריב"ן

ב) מקפה של פוליו שלמות שסולדת לאחוריה: ג) והוי טומא: ג) מלמעלה: ד) של מת שהוא שלם ויש: ה) שמיה מיבור: ו) הוה: ז) והיתיכו במקום: ח) מעלי: ט) לא לכאן ולא: י) לי מי אמרינן גבי: כ) דסמיכין: ל) אצבעותיו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יש נצוק וכו' מדהון מלמעלה: (ב) ד"ה ת"ש חלב של מת שהוא שלם והתיכו טומא יש בו כזית שלם והתיכו במחבת: (ג) ד"ה ואי ס"ד וכו' כי הוה שלם והתיכו: (ד) ד"ה מ"ר זרא וכו' והא מתניתין אנא כל"ל ומיבעי דהכא נמתק: (ה) ד"ה מידי איריא וכו' כגון עדשים כיון דסמוכות כל"ל ומיבעי מי אמרינן נמתק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מעיקר. ל"ל מקפרי (וכמ"ש לקמן ממתי דהאי מקפרי כו'. אבל בתוספתא דאהלות ובכלים ב"מ פ"ז איתא מעיקרא): [ב] שם אמרי מלא פיסת כו'. ל"ג ול"ע בתוספתא דכלים פ"ג דב"מ דקתני גבי מכתב (דמשמע שם דלא שוו שיעורייהו): [ג] שם (תיקו) תז"מ (וכמ"ש התוס' לל"ג לה):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה דבהדי וכו' לפומיה דמנא ולא מגיע מיבעי מגיע נמתק וב"ב מלגי. ג"מ: [ב] תוד"ה ב"ש וכו' מפני שהיא סולדת לאחוריה כשנהפך מיבעי כשנהפך נמתק וב"ב כשנפך כל"ל: [ג] ד"ה מ"ש וכו' הלכך אפילו כי התיכו אפילו נמתק אפילו בתרא וב"ב ג"מ: ד] ד"ה מ"ש אף וכו' ושל פול מפני שיהיה סולדים מיבעי שיהיה סולדים נמתקו וב"ב שיהיו סולדים. ג"מ:

הגהות התוספות

1. ל"ל פוליו שנכתשו. 2. ל"ל רירי הני רירי לא. 3. ל"ל פי' כזית שלם והתיכו טמא. מתכו כמו התיכו. (והיינו שכן היה גירסת התוס' בגמ' "וחיתכו"). 4. מיבעי אפילו שאם נמתק, ול"ל אי אפשר שלא. 5. הגירסא משובשת בחסר ויתר וחילוף ול"ל, פי' משום דכזית חלב כשנותנין על האש אי אפשר שלא נפרדה טפה אחת ממקום חיבורה ממנה התכה, ואי ולא נצוק מיבור הרי נפרדה הטיפה ואין כאן כזית. אלא ולא נצוק מיבור ואי אפשר שאותה טיפה אינה מחוברת לשאר החלב ע"י נצוק. 6. ל"ל דבית שמאי. 7. בס"א הגירסא רב שמואל. 8. ל"ל

מסורת הש"ס

ה) תוספתא דאהלות פ"ד, ב) [עי' חולין פז: מש"ס על הגליון ובתוס' שם ד"ה תנן], ג) [תוספתא אהלות פ"ג],